

Ingeborg Vinther, Føroya Arbeðarafelag:

Arbeiðsleys vilja gjarna til arbeiðis

- Tey allar flestu av teimum arbeiðsleysu taka hvønn arbeiðstíma, sum tey kunnu fáa, men í mongum føri er tað meira enn møði enn føði orsakað av høvdu mótrókningini hjá ALS, sigur Ingeborg Vinther. Hon ventar ikki, at Arbeðsloysisskipanin fæst at virka eftir ætlan, fáa vit ikki lokalar arbeiðsávisingar

RANDI JACOBSEN

Virksleiddarar á fiskavirkjunum gremja seg ofta um, at tað gongur so illa at fáa fólk, hóast stórt arbeiðsloysi er í landinum.

Ingeborg Vinther, forkvinnu í Føroya Arbeðarafelag, kennir nakrar orsøkir til, at fiskavirkni hava so ílt við at fáa fólk.

- Mangan verður tosað um allar sjómenninar, sum eru farnir av landinum, men vit mugu ikki gloyma, at heilt nógv av teimum royndu fiskavirkisfólkunum eru farin bæði til Noregs, Íslands og Danmarkar at arbeiða. Og tað eru serliga tey ungu, sum eru farin.

- Tá fiskavirkini skulu hava fólk, royna tey sjálvsagt fyrst at fáa roynd fólk, men tey eru so fá eftir. Haraftrat kemur, at eingin nýggj koma aftrat, við tað at eingin sleppur at útbúgva seg til at arbeiða í fiskivinnuni, sigur Ingeborg Vinther.

Útbúgving alla áðrastaðni

Hon sigur, at Føroyar eru einasta norðurlandið, sum ikki útbúgvir fólk til at arbeiða í fiskivinnuni. T.d. í Íslandi standa arbeiðsgevarar og fakfeløgini í felag fyrri skeiðum, sum verða hildin, tá uppløga er, og sum tað almenna rindar. Í Noregi fáa fiskavirkisfólkini fakbrev, tá tey eru úrlærð, og

tey fáa tá fasta og hægri lön. - Høvdu vit havt eina útbúgving, har fólk kundu lært alt fiskin, frá tí hann kemur á land, og til hann fer av landinum aftur sum útlutningsvøra, ivist eg ikki í, at áhugin fyrri fiskavirkisarbeiði hevði verið størri. Tað arbeiðið verður so lítið virt, og fyrri nógv er tað tí ein neyðloysn, heldur Ingeborg.

- Vit hava fiskivinnuskúlan, men hann er meira til t.d. rakstrarleiðarar og formenn.

Ikki bara skúlaungdóm

- Eg skilji ikki, hví eingin orka verður lögð í at útbúgva tey, sum arbeiða við hondunum. Sjálvandi skulu vit hava skúlar, studentaskúlar, handilsskúlar og aðrar skúlar, men tað gongur ikki, at allur ungdomurin skal hava hægri útbúgving. Nøkur mugu arbeiða við hondunum, og eg ivist ikki í, at fanst ein slík útbúgving, har tey eisini kundu lært vanlig fak, um skúlagongd teirra hevur verið ov stutt, hevði tað ókt um áhugin fyrri at farið á virkinu at arbeiði. Tað hevði virkað meira lokkandi.

Má loysast
Men tað eru eisini aðrar forðingar hjá arbeiðsleysum knappliga at skula til arbeiðis, tá tey verða kallað,

og ein stórir trupulleiki er vantandi barnansingin.

- Mammur við smábørnum sleppa ikki til arbeiðis, tí tær fáa ikki børn síni ansað. Sum arbeiðsleysar hava tær ikki ráð at hava børnini í ansing. Og hava tær børnini í bygdini. Og hava tær børnini í dagrøkti ella barnagarði sum arbeiðsleysar, fáa tær óivað at hoyra frá øðrum, hvussu nógv fyrri tað er, at tær taka pláss frá øðrum, og tað alemna rindar. Siga tær so nei til at koma til arbeiðis, fara tær í karantenu og fáa einki frá ALS.

- Hetta eru ávarsligir trupulleikar, sum vit mugu taka upp, sigur Ingeborg.

Hon ber ótta fyrri, at just hesin trupulleikin kann gerast enn størri, um uppskotið um, at kommunurnar skulu gjalda størri part av barnansingin, verður til nakað. Í teimum kommunum við stórum arbeiðsloysi, er kommunuskatturin høgur, og har kunnu vit ventast, at skorið verður niur á talið á ansingarplásum, tí ikki ber til at hekkja skattin.

Tvørlig skipan

Tá Arbeðsloysisskipanin kom í sínari tíð, varð stórir dentur lagdur á, at tað altíð skuldi loysa seg at arbeiða. - Tað var í lagi, tí vit vildu hava eina einfalda skipan, har tað var lætt at koma inn og fara úr, men tað harmliga er hent, at tað er blivið

so lítið hugaligt hjá fólkum at átaka sær arbeiði fyrri stytri tíð, tí tað er so trupult at skula inn og út úr ALS-skipanini. Fólk orka ikki alt tað stríðið, og so halda tey tað ikki loysa seg at átaka sær arbeiði. Tænastan hjá ALS er eisini ov vánalig, tí tað hendir meira enn so, at fólk venda sær til okkara, eftir at tey hava verið hjá ALS og har tosað við trí fólk, sum hava givið teimum ymiska svar upp á sama spurning, sigur Ingeborg. Henni dæmar væl uppskotið hjá Rógva Reinert, virksleiddarar í Fiskavirking, um at inntøka ikki skuldi verið í arbeiðsloysistudlinum, fyrr enn inntøkan fór upp um eitt ávíst mark.

- Tað hevði ikki verið tað byttasta, tí sum er verður hvør króna og meira aftrat mótróknad, og hetta tekur hugin frá fólkum at átaka sær arbeiði.

Harðari reglur viðvíkjandi karantenu, t.v.s. longri karantenu tíð kanska 2. og 3. ferð tú noktar at átaka tær eitt ávíst arbeiði, heldur Ingeborg lítið um. Tað skal annað enn revsing til fyrri at fáa ALS-skipanina at virka betur, heldur hon.

Mugu hava lokalar ávisingar

Eftir hennara tykki eiga lokalar arbeiðsávisingar aftur at verða settar á stovn kring landið, tí tað er lættari lokalt

- Tey allar flestu arbeiðsleysu taka ímóti hvørjum arbeiðstíma, tey kunnu fáa, eisini fyrri at fáa kensluna av, at samfelagið hevur brúk fyrri teimum, sigur Ingeborg

at finna fólk. At tað skal vera so torført í eini bygd at arbeiða á ávising, tí tey fáa seg ikki til at boða ALS frá, um onkur ikki vil hava eitt arbeiði, tað kennir Ingeborg einki til.

- Tað er í hvussu er greitt, at ALS-skipanin ikki fæst at virka, um hon ikki arbeiðir saman við lokalfeløgnum, sum gjørt varð í fyrstuni. Men tað blæiv so tvørligt, at feløgini søgdu uppgávuna frá sær. Fleiri feløg gjørdur fløgur, útvegaðu sær t.d. telefax og høvdu annars arbeiðsleys fólk at arbeiða nakrar tímar á ávisingunum. Fakfeløgini løntu sjálv hesum fólkum. ALS læt onga samsýning men var kvik at mótrókna í studlinum, hesi fólkini fingu.

Eitt bakkast

- So tók postverkið yvir, og tey arbeiðsleysu fóru hagar at stempla. Tað haldi eg var eitt stórt bakkast fyrri skipanina, tí tey arbeiðsleysu kundu ikki fara á posthúsið við spurningum sum tey kundu hjá fakfelagnum. Tað hevði so nógv at siga fyrri fólk, at tey kundu fara til felagið, tí arbeiðsleysu hava mangan brúk fyrri at tosa við onkran um støðuna.

Ílt kemur í Ingeborg, tá hon hoyrir fólk siga, at tey arbeiðsleysu ikki tíma at

arbeiða.

- Sjálvandi er altíð okkurt tilfært dømi, men tey allar flestu vilja heldur enn gjarna til arbeiðis og harvið kenna, at samfelagið hevur brúk fyrri teimum. Eg kenni heilt nógv arbeiðsleys, sum royni eftir hvørjum arbeiðstíma, sum fáast kann.

Tíma ikki alt roksið

- Og so kenni eg eisini nøkur, sum ikki tíma at vera í ALS, tí tað er so tvørligt alt. Hvør einstakur arbeiðsleysur skal til Havnar til samrøðu fyrri at koma í skipanina. Summi tíma ikki alt tað roksið og royna bara at klára seg sum frægest onkursvegna, og summi vilja heldur ikki verða skrásett sum arbeiðsleys, sigur Ingeborg.

Á ársfundinum hjá ALS nevndu bæði hon og onnur fakfelagsfólk, at heilt nógv arbeiðsleys ongestaðni eru skrásett sum arbeiðsleys.

- Eg veit ikki, hvussu nógv tey eru, men tað eru øll tey, sum eru dottin út úr Arbeðsloysisskipanini og ikki lúka „elendigheits“-treitirnar hjá Almannastovuni fyrri at fáa hjálpið eftir forsorgarlógini, t.v.s. eigur nakrar krónur at bók til at umvæla húsinu í fyrri, eg ein bil ella nakrar seyðir.

Neyðugt samstarv

- Nú so nógv fólk eru koyrd úr ALS-skipanini, skuldi borið til at brúkt meira kreftir uppá at fingið skipanina at virka. Men tað verður ikki, so leingi sum ALS er ein „statut í statum“. Kann samstarv ikki fáast í lag millum ALS og partarnar á arbeiðsmarknaðinum, verður støðan ikki øðrvísi, sigur Ingeborg Vinther.

- Í øllum hinum norðurlöndunum verða fólk útbúgvir til at arbeiða í fiskivinnuni. Vit skuldu eisini havt slíka útbúgving, sum stórir tørvur er nú, ikki minst nú so nógv royndu fiskavirkisfólk eru faarin av landinum, sigur Ingeborg Vinther